

ЭКОНОМИКА ЖӘНЕ ҚҰҚЫҚ

ЭКОНОМИКА И ПРАВО

ECONOMICS AND LAW

GTAMP 10.17.01

ЗАҢДЫ ӨКІЛДЕРІНІҢ КӘМЕЛЕТКЕ ТОЛМАҒАНДАРДЫ ТӘРБИЕЛЕУ ЖӨНІНДЕГІ МІНДЕТТЕРІН ОРЫНДАМАУ ҮШІН ҚАЗІРГІ ӘКІМШІЛІК ЖАЗАЛАУ ШАРАЛАРЫНЫҢ ТИІМСІЗДІГІ МӘСЕЛЕЛЕРІ

ИСМАЙЛОВА Б.Ш. [0000-0001-6338-7909], УСПАНОВА К.К. [0000-0002-9952-6824]

Қ.Жұбанов атындағы Ақтөбе өңірлік университеті, Ақтөбе, Қазақстан

e-mail: daulet070108@mail.ru

Аңдатпа. Бұл мақалада кәмеелетке толмаған балалардың заңды өкілдерінің тәрбиелеу, оқыту және қорғау міндеттерін орындамауына қатысты әкімшілік жауапкершілігі туралы мәселе қарастырылған. Балаларға, олардың физикалық, интеллектуалдық, рухани және адамгершілік жағынан дамуына қамқорлық жасау ата-аналардың немесе өзге де заңды өкілдердің негізгі міндеті болып табылады. Бұл ретте балаларды тәрбиелеу процесінің сапасы ең алдымен ата-аналарға немесе өзге де заңды өкілдерге, олардың өз балаларының оқытуын, денсаулығын сақтау, құқықтары мен мүдделерін қорғау жөніндегі өз міндеттерін орындау сапасына байланысты болады. ҚР ӘҚБтК-нің 127-бабының 1-бөлігі бойынша практиканы талдау бойынша әкімшілік айыппұлды тағайындау тиімділігінің мәселелері анықталды және оған балама әкімшілік жаза түрлері ретінде ескерту, түзеу немесе қоғамдық жұмыстарға тарту түрінде әкімшілік жаза белгілеу ұсынылды. Заңды өкілдердің кінәсін анықтауда нақты критерийлердің орнатылуы қажеттігі талданды. Мұндай критерийлерге балаға немқұрайлықпен қарау, денсаулығына көңіл бөлмеу, санитария ережелерінің мүлде сақталмауы, баланың білім алуына кедері жасау, тәрбиелеуге көңіл бөлмеу. Сонымен қатар балалар арасындағы құқықбұзушылық санының соңғы жылдары артуы қатаң шараларды қажет етеді. Бұл сұраққа байланысты жасөсіріміздерді 14 жастан бастап әкімшілік жауапкершілікке тарту қажеттілігі тақырыбы көтерілді.

Кілт сөздер: әкімшілік құқық, әкімшілік құқық бұзушылық, отбасы, кәмеелетке толмағандар, ата-ана, заңды өкіл, тәрбиелеу.

Қазіргі уақытта ата-аналардың өз балаларын тәрбиелеудегі жауапкершілігі мәселесі өткір түр. Білім берудің тиісті стилін қалыптастыру, қолайлы отбасылық атмосфераны құру мәселелері әртүрлі әлеуметтік құрылымдарда талқыланады. Қазақстан Республикасы Конституциясының 27-бабының 2-тармағына сәйкес балаларына қамқорлық жасау және оларды тәрбиелеу ата-ананың етене құқығы әрі міндеті болып табылады [1]. "Неке (ерлі-

зайыптылық) және отбасы туралы" Қазақстан Республикасы Кодексінің 70-бабына сәйкес ата-аналар баланың денсаулығына қамқорлық жасауға міндетті, ата-аналардың өз баласын тәрбиелеуге құқығы бар және міндетті, олар оның тәни, психикалық, адамгершілік және рухани дамуы үшін қажетті өмір сүру жағдайларын қамтамасыз етуге жауапты болады, ата-аналар баланың міндетті орта білім алуын қамтамасыз етуге міндетті [2]. Ата-аналардың немесе басқа заңды өкілдердің өз балаларын тәрбиелеу, күтіп-бағу, оқыту, емдеу жөніндегі міндеттерін орындамауының немесе тиісінше орындамауының себептері әр түрлі болуы мүмкін. Мысалы, ата-аналардың спирттік ішімдіктерді, есірткі немесе басқа да психоактивті заттарды пайдалануы, сондай-ақ "сәтті" деп саналатын отбасылардағы балаларға тәрбиелеуге деген формальді қатынас болуы, яғни ата-аналардың жұмыспен қамтылуына байланысты балаларын тәрбиелеумен айналыспауы, олардың өміріне қызығушылық танытпауы және т.б.

Заңды өкілдердің өз балаларын тәрбиелеумен, сауықтырумен, оқытумен байланысты өздерінің тікелей міндеттерін сақтамауы ҚР ӘҚБтК-нің 127-бабында көзделген әкімшілік құқық бұзушылық құрамына әкеп соғады [3]. Орындамау бұл тұрғыда өз балаларының адамгершілік және дене тәрбиесі мен толыққанды сау дамуы, дұрыс тамақтану туралы толық немесе ішінара ойламайтын, олардың уақтылы білім алуына жағдай жасамайтын, бос уақытын ұйымдастырмайтын, баланың өмір сүруіне жағдай жасамайтын ата-аналардың немесе басқа заңды өкілдердің әрекеті немесе әрекетсіздігі деп түсіну керек. Оған қоса жиі ата-аналар немесе заңды өкілдер алкогольді асыра пайдаланады, қоғамға қарсы өмір салтын жүргізеді, бұл өз кезегінде жасөспірімнің моральдық, физикалық тәрбиесіне әсер етеді.

Бұл бап бойынша жауапкершілікке тартылған ата-аналар саны жылдан-жылға артып жатыр. 2021 жылы барлығы 6602 әкімшілік құқық бұзушылық тіркелді, 5858 адамға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту туралы қаулы шығарылды. Оның ішінде, 5822 әкімшілік іс бойынша әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы шығарылды. Салынған айыппұл сомасы 139 163 452,5 теңгеге жетті, 80 873 667 теңге өндірілді. 2020 жылы 5702 әкімшілік құқық бұзушылық тіркелді, 5618 тұлғаға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту туралы қаулы шығарылды. Оның ішінде, 4761 әкімшілік іс бойынша әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы шығарылды. Салынған айыппұл сомасы 114 428 859,5 теңгеге жетті, 61 629 167,498 теңге өндірілді. 2019 жылы 5167 әкімшілік құқық бұзушылық тіркеліп, 5370 тұлғаға қатысты әкімшілік жауапкершілікке тарту туралы қаулы шығарылды. Оның ішінде, 4546 әкімшілік іс бойынша әкімшілік айыппұл түрінде әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы шығарылды. Салынған айыппұл сомасы 52 751 028 теңгеге жетті, ал бұл соммадан тек 27123092,5 теңге өндірілді [4].

Жоғарыда келтірілген мәліметтерден көрініп отырғандай, қаралып отырған бап бойынша әкімшілік құқық бұзушылықтар саны жыл сайын өсіп келеді, бұл қолайсыз отбасылармен жұмыс істеу бойынша әкімшілік жаза мен профилактикалық шаралардың тиімсіздігін көрсетеді. Соңғы уақытта Қазақстан Республикасының әкімшілік заңнамасында әкімшілік құқық бұзушылықтар жасағаны үшін әкімшілік айыппұл мөлшерін ұлғайтуға теріс үрдіс пайда болды. ҚР ӘҚБтК-не енгізілетін әрбір жаңа түзетулер мен өзгерістер заң шығарушы әкімшілік айыппұлдардың мөлшерін үнемі ұлғайтып отыратынын көрсетеді. Дегенмен, үнемі қатаңдап келе жатқан жазаларға қарамастан, әкімшілік құқық бұзушылықтардың саны өсуде. Ұсынылған деректерді бағалай отырып, әкімшілік құқық бұзушылық жасағаны үшін айыппұл түрінде жаза қолдану тәжірибесі қабылданған шаралардың тиімділігінің жеткіліксіздігін көрсетеді деп қорытынды жасауға болады. Яғни, әкімшілік жауапкершілік жазасы ӘҚБтК 40-баптың 2-бөлігінде көрсетілген құқық бұзушылық жасаған адамды заңнама талаптарын сақтау және құқық тәртібін құрметтеу рухында тәрбиелеу, сондай-ақ құқық бұзушының өзінің де, басқа адамдардың да жаңа құқық бұзушылықтар жасауының алдын алу мақсаттарына жетпейтіндігін көрсетеді [3].

Төмен тиімділікке табиғи реакция бұл әкімшілік жазалардың мөлшерін ұлғайту немесе қатаң санкциялар қолдану туралы ұсыныс болғанымен, отбасы құқығына байланысты мәселелерде айыппұл мөлшерін ұлғайтудың өзі ғана "жауапты ата-ана болуды" қамтамасыз етуге және өз балаларын тәрбиелеу жөніндегі міндеттерін орындамағаны немесе тиісінше орындамағаны үшін әкімшілік ықпал ету шараларына ұшырайтын ата-аналардың (заңды өкілдердің) санын азайтуға қабілетті шара бола алмайды. Салыстырмалы түрде көршілес Ресей Федерациясында ұқсас бап бойынша ата-аналардың немесе кәмелетке толмағандардың басқа да заңды өкілдерінің кәмелетке толмағандарды ұстау, тәрбиелеу, оқыту, құқықтары мен мүдделерін қорғау жөніндегі міндеттерін орындамауы, тиісінше орындамауы үшін ескерту немесе жүзден бес жүз рубльге дейін (шамамен алты жүзден үш мың теңгеге дейін) әкімшілік айыппұл салуға әкеп соғады [5]. Ал Қазақстанда айыппұл мөлшері он айлық есептік көрсеткіш мөлшерінде (30 630 теңге) салынады.

Сондай-ақ салынған айыппұлдардың басым бөлігі өндірілмегенін атап өткен жөн. Бұл үрдіс кәмелетке толмағандардың ата-аналарында тұрақты төленетін жұмыстың болмауымен байланысты. Өкінішке орай, ата – ана міндеттерін орындамау балаларға қатысты қатыгездікпен бірге қоғамның ең кедей топтарында жиі жасалатын қылмыс маскүнемдікпен, нашақорлықпен және қайыршылықпен байланысты. Жауаптылыққа тартылған адамдардың көпшілігінің өмір салтына байланысты табыстары өте төмен және тұрақсыз. Бұл жағдайда тек

мәжбүрлі еңбек құқық бұзушыларға тиімді әсер етуі мүмкін, өйткені егер құқық бұзушының жалақысы болмаса, айыппұл сияқты қылмыстық жазаны қолдану алдын-алу немесе жазалау рөлін атқармайды. Бұл фактормен қоса, қазіргі еліміздегі экономикалық жағдай Қазақстан азаматтарының табыстарының төмен болуына, несиелерге тәуелді болуына байланысты айыппұл төлеу отбасының қаржылық жағдайын ушықтырады және баланы салауатты ортада тәрбиелеуге кедергі жасайды. Сондықтан, осы бап бойынша әкімшілік айыппұлға балама ретінде ескерту, түзеу немесе қоғамдық жұмыстарға тарту түрінде әкімшілік жаза белгілеу қажет деп санаймыз және әкімшілік құқық бұзушылық туралы іс жүргізіліп жатқан адамның материалдық жағдайын ескере отырып, ҚР қолданыстағы ӘҚБтК-не осындай ауыстыру мүмкіндігінің жаңа тетігін енгізген жөн.

Сондай-ақ, алдын-алу субъектілерімен, атап айтқанда кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі инспекциямен проблемалар бар, олар басқа алдын-алу субъектілерінен алынған ақпарат негізінде немесе отбасылық қолайсыздықтың анықталған фактілері негізінде кәмелетке толмағандардың ата-аналарын немесе заңды өкілдерін әкімшілік жауапкершілікке тартады. Бұл ретте, егер жасөспірім қоғамға қауіпті іс-әрекет немесе қоғамға қарсы іс-әрекет жасаса, кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі инспекцияның қызметкерлері әртүрлі өтініштерді қарай отырып, жоғарыда аталған іс-әрекеттерді жасауға ықпал ететін себептер мен жағдайларды жеткілікті түрде анықтамайды. Бұл жағдайда жасөспірімнің әрекеті және оның қоғамға қарсы әрекеті қарастырылмайды, бірақ ата-аналардың немесе басқа заңды өкілдердің осы кәмелетке толмаған баланы тәрбиелеу жөніндегі міндеттерін орындамауы туралы мәселе көтеріледі. Осы санаттағы істерді қарай отырып, судьялар ата-ананың кәмелетке толмаған баланы тәрбиелеу және оқыту жөніндегі міндеттерін орындамауы бойынша мән-жайлардың кәмелетке толмаған адамның құқыққа қайшы әрекет жасау түріндегі салдарларға әкеп соққан дәлелдемелеріне назар аударуы қажет. Ата-ана қамқорлығының, отбасындағы қалыпты микроклиматтың болмауы, ата-аналардың балаларға тиісті материалдық қолдау көрсетпеуі, олардың мінез-құлқын бақылаудың болмауы жасөспірімнің қоғамға қарсы әрекет жасауына негіз бола алады. Алайда, кәмелетке толмағанның әлеуметтік-тұрмыстық жағдайлары жақсы және ата-аналар оның дамуына қолайлы жағдайлар жасағынмен, бұл жасөспірімнің белгілі бір жағдайдағы теріс мінез-құлқына әсер еткен басқа жағдайлардың жиынтығынан туындауы мүмкін.

Кәмелетке толмаған адамның жеке басын, оның физикалық және психологиялық ерекшеліктерін ескеру маңызды. Яғни, кәмелетке толмаған адамның кез-келген заңсыз әрекеті ата-аналардың немесе басқа заңды өкілдердің өз міндеттерін орындамауының немесе тиісінше

орындамауының салдары болып табылмайды. Тәжірибе көрсеткендей, заңды өкілдер көбінесе баласының үйден тыс жерде не істейтінін, кіммен сөйлесетінін білмейді. Бұл проблемалар, әдетте, өтпелі жаста пайда болады. Демек, осы бөліктегі әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттаманың жасалуы нақтыланбайды. Осылайша сіз келесі мысалды жасай аласыз: кәмелетке толмаған А.партаны антисептикпен жағып, оны "эксперимент" үшін өртеп жіберді. Алайда бала А. мектебінде жағымды сипатталады, отбасы арнайы есепте тіркелмеген, ата-аналар ұлын тәрбиелеумен ден қойып айналысуда. Осы мысал негізінде А. - ның заңды өкілдерін әкімшілік жауапкершілікке тартуға негіз жоқ екенін көруге болады. Алайда, іс жүзінде кәмелетке толмағандардың заңды өкілдерін осындай негіздер бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту жағдайлары кездеседі, бұл адамның және азаматтың конституциялық құқықтары мен бостандықтарын өрескел бұзу болып табылады.

Кәмелетке толмағандардың заңды өкілдеріне қатысты әкімшілік құқық бұзушылық туралы хаттамаларды қарау кезінде кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі судья бұған ықпал ететін барлық мән-жайларды анықтайды, алайда іс жүзінде бәрі құқық бұзушылықтың өзін ресми талқылауға дейін азаяды және кәмелетке толмағандардың заңды өкілдерін оның еркіне және санасына байланысты емес негіздер бойынша әкімшілік жауапкершілікке тарту салдарынан болады. Міндеттердің орындалмауы заңды өкілдердің толық әрекетсіздігінде немесе жасөспірімнің құқық бұзушылыққа, әлеуметтік қауіпті әрекетке, қоғамға қарсы мінез-құлыққа әкелген теріс әрекетте көрсетілуі керек деп санаймыз. Яғни, Әкімшілік кодексінің 127-бабы, балаларын тәрбиелеу, оқыту, қорғау бойынша өз міндеттерін орындамауы керек, олардың моральдық тәрбиесіне, дұрыс тамақтануына, денсаулығын нығайтуға, қажетті жағдай жасауға, уақтылы білім алуға, бос уақытын ұйымдастыруға қамқорлық жасамауы керек.

Ата – аналардың өз міндеттерін елемеуін былайша білдіруге болады:

- антисанитариялық жағдайдағы балалар;
- немқұрайдылық;
- білім алуға немесе тиісті медициналық көмек алуға кедергілер жасау (оның ішінде діни себептер бойынша);
- кәмелетке толмағандарға моральдық немесе физикалық зиян келтіруге әкеп соққан қамқорлық пен зейіннің болмауы;
- қатыгездікпен қарау.

Жоғарыда аталған факторлардың бірінің болуы отбасының дисфункционалды отбасы ретінде тіркелуі қажеттігін көрсетеді. Ата-аналардың өз міндеттерін орындамауының бірнеше

белгілері бірден анықталған кезде, қадағалау органдары кәмелетке толмағанның мүдделерін қорғау үшін дереу тиісті шаралар қабылдауы керек.

ҚР ӘҚБтК-нің 127-бабының 1-бөлігі бойынша әкімшілік іс жүргізуді қозғаудың алдында ата-аналардың немесе өзге де заңды өкілдердің өздерінің кәмелетке толмаған балаларын тәрбиелеу және күтіп-бағу жөніндегі өз міндеттерін орындамағанын немесе тиісінше орындамағанын растайтын фактілерге мұқият тексеру жүргізілуге тиіс. Мұндай дәлелді базаның жоқтығында, ҚР ӘҚБтК-нің 69-бабында көрсетілген тәрбие шараларын қолдану туралы қаулы шығара отырып, кәмелетке толмағандардың өздерін әкімшілік жауапкершілікке тарту қажет [3]. Яғни заңды түсіндіру, келтірілген зиянның есесін толтыру міндетін жүктеу, бос уақытын шектеу және кәмелетке толмаған баланың мінез-құлқына ерекше талаптар белгілеу. Кәмелетке толмағандардың неғұрлым ауыр құқық бұзушылықтарын болдырмау үшін осындай қатаң шаралар қажет деп санаймыз.

Осы тұрғыда әкімшілік жауапкершілікке тарту жасы туралы мәселені көтерген жөн. Жыл сайын бұл тақырып өзекті бола түсуде және ғылыми ортада да, практиктер арасында да үнемі көтеріліп келеді. Мысалы, заң ғылымдарының кандидаты Е.В. Ильгова кәмелетке толмаған (бала) 15 жасқа толған кезде оның заңды маңызды әрекеттерді жүзеге асыру үшін жеткілікті көлемде мүмкіндіктер тізімі құрылғанын атап өтті. Бұл кәмелетке толмаған баланың белгілі бір жаста өзінің іс-әрекетінің мәнін түсінуге және олардың ықтимал салдарын түсінуге мүмкіндік беретін құқықтық сана деңгейіне жеткенін көрсетеді. Сонымен бірге, қолданыстағы заңнама әкімшілік құқық бұзушылық жасаған 15 жастағы адамдарға заңды жауапкершілікке тарту және құқықтық ықпал ету шараларын қолдану мүмкіндігін бекітпейді [6].

Біздің ойымызша қазіргі уақыттағы 14 пен 16 жас аралығындағы кәмелетке толмағандар ХХ ғасырдың ортасындағы құрдастарынан айтарлықтай ерекшеленеді және олар жасаған әкімшілік құқық бұзушылықтар айтарлықтай зиян келтіреді, сондықтан оларды әкімшілік жауапкершілікке тарту айтарлықтай профилактикалық функцияны орындайды деп санаймыз. Қылмыстық заңнамаға ұқсас жасалғаны үшін әкімшілік жауаптылық жасын 14 жасқа дейін төмендетуге болатын әкімшілік құқық бұзушылықтардың тізбесін жасау қажет. Мысалы, "ұрып-соғу", "ұсақ-түйек ұрлау", "ұсақ-түйек бұзақылық", "мәдени мұра объектілерін жою немесе бүлдіру", "теміржол көлігінде қозғалыс қауіпсіздігін қамтамасыз ететін ережелерді бұзу", "кәмелетке толмағандардың заңды өкілдерінің еріп жүруінсіз түнгі уақытта ойын-сауық мекемелерінде немесе тұрғын үйден тыс жерде болуы" сияқты құқық бұзушылықтар.

Қорытынды. Кәмелетке толмағандарды тәрбиелеу жөніндегі міндеттерді орындамау проблемасы өзінің әлеуметтік-экономикалық және демографиялық салдарлары бойынша ең маңызды мәселелердің бірі болып қала береді, бұл әкімшілік заңнама шеңберінде заңды жауапкершілікті қолдану тетіктерінің барлық кешенін жетілдіру қажеттілігін көрсетеді. Отбасылық қолайсыздықтың алдын алу үшін кәмелетке толмағандардың істері жөніндегі уәкілетті органдар жасөспірімнің іс-әрекеттің себептері мен жағдайларын зерделеуге неғұрлым егжей-тегжейлі қарауы немесе отбасылық қолайсыздықтың себептері мен жағдайларын анықтауы қажет, мұндай себептерге ата-аналардың немесе заңды өкілдердің алкоголь өнімдерін немесе психоактивті немесе есірткі заттарын пайдалануына байланысты тәрбиеден жалтаруы жатады. Отбасындағы қолайсыздықты ерте анықтау профилактика субъектілеріне отбасындағы зорлық-зомбылықты болғызбауға бағытталған шараларды қабылдауға, сондай-ақ отбасы мен баланы ойдағыдай әлеуметтендіру және бейімдеу мүмкіндігіне мүмкіндік береді. Соңғы үш жылда бала құқықтары мен ата-аналардың тәрбиелеу функцияларын орындамауына байланысты әкімшілік құқық бұзушылықтар санының артуы қолданыстағы ӘҚБтК-дегі әкімшілік жаза шараларының тиімсіздігін көрсетіп отыр. Бұл мәселені шешу үшін құқық бұзушылықтардың белгілі бір санаттары бойынша жауаптылықтың жасын 14 жасқа дейін төмендету және ата-аналарды 127-баптың 1-бөлігі бойынша жауаптылыққа тарту кезінде дәлелдеу базасына қойылатын талаптарды арттыру түрінде ҚР әкімшілік заңнамасына тиісті өзгерістер ұсындық.

Әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан Республикасының 1995 жылғы 30 тамыздағы Конституциясы
2. Қазақстан Республикасының 2011 жылғы 26 желтоқсандағы № 518-4 «Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы Кодексі»
3. Қазақстан Республикасының 2014 жылғы 5 шілдедегі № 235-V «Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексі»
4. Уәкілетті органдардың әкімшілік құқық бұзушылық туралы істерді қарау нәтижелері туралы №1-АД нысанды есебі [Электрондық ресурс] – 2022. - URL: <https://qamqor.gov.kz/crimes/statistecs> (жүгіну күні: 28.02.2022)
5. Ресей Федерациясының «Әкімшілік құқық бұзушылық туралы Кодексі»
6. Ильгова Екатерина Владимировна, Сметанникова Арина Игоревна К вопросу о снижении возраста административной ответственности // Вестник СГЮА. 2018. №5

[Электрондық ресурс] - URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/k-voprosu-o-snizhenii-vozhrasta-administrativnoy-otvetstvennosti> (дата обращения: 01.03.2022).

References

1. Constitution of the Republic of Kazakhstan dated August 30, 1995
2. Code of the Republic of Kazakhstan dated December 26, 2011 No. 518-4 "On Marriage (Matrimony) and family"
3. Code of the Republic of Kazakhstan dated July 5, 2014 No. 235-V "On administrative offenses"
4. Report of authorized bodies on the results of consideration of cases of administrative offenses of form No. 1-AD [Electronic resource] – 2022. - URL: <http://qamqor.gov.kz/crimes/statistecs> (date of application: 28.02.2022)
5. "Code of Administrative Offences of the Russian Federation"
6. Igova Ekaterina Vladimirovna, Smetannikova Arina Igorevna "On the issue of reducing the age of administrative responsibility // Bulletin of the SSSA. 2018. №5 [Electronic resource] - URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/k-voprosu-o-snizhenii-vozhrasta-administrativnoy-otvetstvennosti> (date of application: 01.03.2022)

ПРОБЛЕМЫ НЕЭФФЕКТИВНОСТИ НЫНЕШНИХ МЕР АДМИНИСТРАТИВНОГО ВЗЫСКАНИЯ ЗА НЕИСПОЛНЕНИЕ ЗАКОННЫМИ ПРЕДСТАВИТЕЛЯМИ ОБЯЗАННОСТЕЙ ПО ВОСПИТАНИЮ НЕСОВЕРШЕННОЛЕТНЕГО

ИСМАИЛОВА Б.Ш., УСПАНОВА К.К.

Актюбинский региональный университет им.К.Жубанова, Актөбе, Қазақстан

e-mail: daulet070108@mail.ru

Аннотация. В данной статье рассматривается вопрос об административной ответственности законных представителей несовершеннолетних детей за неисполнение обязанностей по воспитанию, обучению и защите. Забота о детях, об их физическом, интеллектуальном, духовном и нравственном развитии является основной обязанностью родителей или иных законных представителей. При этом качество процесса воспитания детей зависит прежде всего от родителей или иных законных представителей, от качества исполнения ими своих обязанностей по обучению, охране здоровья, защите прав и интересов своих детей. По анализу практики по ч. 1 ст. 127 КоАП РК выявлены вопросы эффективности назначения административного штрафа и предложено

установить административное наказание в виде предупреждения, исправительных или привлечения к общественным работам в качестве альтернативных видов административных взысканий. Проанализирована необходимость установления конкретных критериев при установлении вины законных представителей. К таким критериям относятся пренебрежение к ребенку, пренебрежение его здоровьем, несоблюдение правил санитарии, пренебрежение к образованию, воспитанию ребенка. В то же время увеличение количества правонарушений среди детей в последние годы требует жестких мер. В связи с этим была поднята тема необходимости привлечения молодых людей к административной ответственности с 14 лет.

Ключевые слова: административное право, административное правонарушение, семья, несовершеннолетние, родитель, законный представитель, воспитание.

PROBLEMS OF THE INEFFICIENCY OF THE CURRENT MEASURES OF ADMINISTRATIVE PENALTY FOR THE FAILURE OF LEGAL REPRESENTATIVES TO FULFILL THE DUTIES OF RAISING A MINOR

ISMAILOVA B. Sh., USPANOVA K. K.

Aktobe Regional University named after K. Zhubanov, Aktobe city

e-mail: daulet070108@mail.ru

Annotation This article discusses the issue of administrative responsibility of legal representatives of minor children for failure to fulfill their duties of upbringing, education and protection. Taking care of children, their physical, intellectual, spiritual and moral development is the main responsibility of parents or other legal representatives. At the same time, the quality of the process of raising children depends primarily on the parents or other legal representatives, on the quality of their fulfillment of their duties for education, health protection, protection of the rights and interests of their children. According to the analysis of practice under Part 1 of Art. 127 of the Code of Administrative Offenses of the Republic of Kazakhstan, issues of the effectiveness of imposing an administrative fine were identified and it was proposed to establish an administrative penalty in the form of a warning, correctional or community service as alternative types of administrative penalties. The necessity of establishing specific criteria in establishing the guilt of legal representatives is analyzed. Such criteria include neglect of the child, neglect of his health, non-compliance with the rules of sanitation, neglect of education, upbringing of the child. At the same time, the increase in the number of offenses among children in recent years requires drastic measures. In this regard, the topic of the need to bring young people to administrative responsibility from the age of 14 was raised.

Keywords: administrative law, administrative offense, family, minors, parent, legal representative, upbringing.